

શ્રી નૌતમ
પારસ-મણી.

ત્રીઅંકી નાટકના ગાયનો

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

શ્રી સુરત દેશી નાટક કંપની

આવૃત્તિ ૧ લી

નકલ ૨૦૦૦

સર્વ હકક સ્વાધીન રાખ્યા છે.

અમદાવાદ

ધી ડાયમંડ જ્યુબીલી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપ્યા.

સંવત ૧૯૬૩.

સને ૧૯૦૭

મૂલ્ય ૦—૨—૦

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૮૪૦ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ પાઠશ્લોકોના

ગાથાઓ

વિષય ૨ : ૨૦૯

શ્રી નૌતમ

પારસ-મણી

નાટકના ગાયનો

જાપાની પ્રસીદ્ધ દરનાર

શ્રી સુરત દેશી નાટક કંપની

આવૃત્તિ ૧ લી

નકલ ૨૦૦૦

સર્વ હક સ્વાધીન રાખ્યા છે.

અમદાવાદ

ધી હાયમંડ જ્યુનિલી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપી

સંવત ૧૯૬૪

સને ૧૯૦૭

મૂલ્ય ૦—૨—૦

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

૬-૧૨-૮૦

૧૮-૪૦

સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા એક્ટ પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવી છે. માટે
કોઈએ છાપવું છપાવવું ના બજવવું નહીં.

શ્રી.

નવીન નાટ્ય નામે

પારસ મણિનો સંક્ષિપ્ત સાર.

મંગળાચરણ—સૂત્રધાર અને નટી.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો—સ્થળ નવલપુર ત્યાંના રાજા સત્યશેખરની નવી રાણી સુમતિનું વાંઝીયા અવતારથી ઠંટાળવું, આત્મ-ખાત કરવા તૈયારી, દેવિનું પ્રગટ થવું, પુત્રનું વર-દાન, સર્વનો આનંદ.

પ્રવેશ ૨ જો—સ્થળ રસ્તો. સેનાપતિના રાજ્ય મેળવવા હવાઈ વિચારો, દાસી સગુણાનું મળવું, રાણી ગર્ભવતિ થયાની વધામણી ખાવી, સેના પતિનો ખેદ. બાદ બિ-ક્ષાવર્તિયે નીકળેલ બ્રાહ્મણનું મળવું, સેનાપતિયે તેની પાસે ભવિષ્યની રેખાઓ જોવરાવવી, જોષીએ લોભી-યાને ઠગી જવું મન પ્રસંદ વાત મળતી:: આવવાથી સેનાપતિની ખુશાલી.

પ્રવેશ ૩ જો—સેનાપતિનું ઘર દુષિકા સેનાપતિની સ્ત્રી, તેના પથ પતિ જેવાજ હવાઈ વિચારો સેનાપતિનું આવવું, પરસ્પર હાસ્ય,

પ્રવેશ ૪ થો—રસ્તાપર વાણીયાઓની ગમ્મત, કુંવર જન્મોત્સવ સેનાપતિનું ત્યાં આવવું, વધાઈ વધાઈ સાંભળી ખેદિત થવું. કુમતિની દાસી નિર્ગુણાનું ત્યાં અનાયાસે આવવું, અને વચ્ચે મસલત કુમતિને બંભેરી કુમારનું કાસળ કાઢવા પેરવી.

પ્રવેશ ૫ મો—કુમતિનો મહેલ. વધામણી લઈ જવાની ધામ ધુમ. નિર્ગુણાએ આવી કુમતિની મતિ ફેરવવી, સેનાપતિનું આવવું, અનેનો એકમત. કુમારનો શી રીતે ધાટ ધડવો એ સંબંધિ મસલત. કુમતિનું નિર્મળા દાસીને ઝેરવાળો રમાલ કુમારને ઝોઢાડવા કહેવું, નિર્મળાનું ઇનકાર જવું અને તેથી બર તરફ ફરવી, નિર્ગુણા દાસીએ તે કામ માથે લેવું અને ઝેરી રમાલ કુમારને ઝોઢાડવા જવું.

પ્રવેશ ૬ ઠો—રસ્તાપર બરતરફ થયેલી દાસી નિર્મળાનો શોક, કુમારને બચાવવા સુમતિના મહેલે જવું, એક અલ્હયારીનું નીકળવું, વણીક દાસીનું ત્યાં આવવું, અને પોતાની શેઠાણીને સાધુ જમાડવાનું વ્રત છે એમ જણાવી અલ્હયારીને ત્યાંથી લઈ જવું.

પ્રવેશ ૭ મો—નગીનશાનું ઘર કપુરીયો તથા નગીનશા, આપ દીકરા વચ્ચે ગમત, આદ દાસી હળુ સાધુને લઈ ન આવી એ વિશે વિચારમાં, એવામાં અલ્હયારી સાથે દાસીનું આવવું, શેઠે અલ્હયારીની વાક્ય-ચાતુરીથી

પરિક્ષા કરવી, અને બધો જાણી તેને પોતાને ત્યાં રાખવો.

પ્રવેશ ૮ મો—કુમતિનો મહેલ. કુમારનું પારણું. દાસીયોનું ઝુલાવણું, અને જવું, નિર્મળાનું આવણું અને બચાવણું એક બાજુ સંતાવું; બાદ નિર્ગુણાનું રૂમાલ સાથે આવણું. ઓઢાડવાની તૈયારી, અચાનક રાજા રાણી આવતાં તાલ બગડવો, અને સંતાવું રાજા રાણીની પરસ્પર વાત ચિત, બાદ ઉતાવળમાં સંતાતાં નિર્ગુણાના હાથમાંથી પડી ગયેલ રૂમાલ પર રાજાની દૃષ્ટિ, દંપતીની શંકા, રૂમાલપર કુમતિનું નામ જોઈ, રાણીનું ઓઢાડવા જવું, નિર્મળાનું અટકાવણું, અને પાપ પ્રગટ કરવું, રાજાનું સેનાપતિ તથા કુમતિને બોલાવણું અને ધમકી આપવી. સેનાપતિ તથા કુમતીનું દાસીપર આરોપ સુકી પોતે દોષ મુક્ત થવું, રાજાનો ક્રોધ અને દગા બાજુ દામીને પીરતોલથી ઠાર કરવા.

ટુન્ડો.

અંક ૨ જો.

પ્રવેશ ૧ જો—સ્થળ અગીચો. રત્ન નમરીના રાજા અરિમર્દનની કુંવરી મણિ સખિયો સાથે હાસ્ય વિનોદ લાયક વર માટે સખિયો સાથે સંવાદ, એવામાં એક સખિયે નવલપુરના પારસ કુમારની તસખીર બતાવવી, કુંવરીનું મોહમાં પડવું, અને એજ કુમારને વરવા દેઠ સંકલ્પ બાદ રાજાના કહેવડાવવાથી નવલપુર જવાની તૈયારી.

પ્રવેશ ૨ જો—સ્થળ કોમન હોલ. બદલાયેલા વિચારોમાં બ્રહ્મચારી શેઠ ગામ ગયેલા હોવાથી શેઠાણીનો બ્રહ્મચારીને લમ્પ નાશી જવાનો વિચાર બ્રહ્મચારીને મેળવવાની અજમાયેસ. અને અંતે બ્રહ્મચારી સાથે ધરમાંથી ઝવેરાતનો ડબ્બો લમ્પ નાસી જવા તૈયારી, દાસીનું આવવું અને અટકાવવું શેઠાણીની ધમકી, અને આત્મા જવું દાસીનો તીરસ્કાર.

પ્રવેશ ૩ જો—મહેલ કુમતિનું કપટ ખુલ્લું થઈ જવા માટે શેઠ સેનાપતિનું આવવું. અને રત્નનગરીના રાજાને હસ્કેરી આ રાજ્યની પાલિકા કરાવવાની મુક્તિ બતાવી હિમત આપવી. કુમતિની સંમતિ

પ્રવેશ ૪ જો—મહેલ રાજા, સેનાપતી તથા અમરસિંહ ખંડણી વેરે આપવો કે નહીં, એ વીશે અમરસિંહની હા, અને સેનાપતીની ના, છેવટે રાજાએ સેનાપતીનું કહેવું બાબતી માની ચીઠ્ઠીમાં ના લખી મોકલવા સેનાપતીને હુકમ.

પ્રવેશ ૫ મો—રસ્તાપર પારસ તથા વીમળ ખંત મીત્રોનો વાર્તા
વીનોદ મૃગયા રમવા જવું, પછીથી સેનાપતીનું આ-
વવું. અને વૈરનો અગ્ની વીશેષ સજાવાવા તૈયારી.

પ્રવેશ ૬ ઠો—અરીમદનની છાવણી કુંવરીનું કુમારના ચીંતવ-
વનમાં નીકળવું ત્યાં અચાનક શીકારે આવેલા કુમારના
બડાકા કરવા. સખીયોનું જતા રહેવું, પ્રેમીયોનું પ્ર-
થમ પ્રેમ દર્શન પરસ્પર સ્નેહની નીશાનીયોથી સ્નેહ-
ની સજ્જડતા, બાદ જુદા પડવું, સખીયોની માર્મિક
મજાક, બાદ રાજ તથા સામંતોની ખંડણી વીશેના
પત્ર જવાબ મારે આતુરતા સેનાપતીનું પત્ર સાથે
આવવું, અને વાઠ્યોમાં વીશેષતા દર્શાવવી રાજનો
ક્રોધ અને લડાઈની તૈયારી.

પ્રવેશ ૭ મો—પ્રેમમાં લીન થયેલ પાન્ન કુમારનું રસ્તાપર
નીકળવું વિમળનું મળવું, વાતચિત ધર તરફ ગમન.

પ્રવેશ ૮ મો—મહેલ કુમતિનું શોકગ મરણની ખુશાલી માનતા
નીકળવું સેનાપતિનું મળવું, અને ઉશ્કેરણી કરી ઓ-
વ્યાની વધામણી આપી જવું, કુમારનું કાસળ કેવી
રીતે કાઢવું તેની યોજના ત્યાં માતૃ મરણનો શોક
કરતા કુમારનું આવવું, કુમતિની કપટ ભાવે ધીરજ
કુમારે પાણી પીવા માગવું, કુમતિયે માતૃ પ્રેમ દર્શ વી
પાણીના બદલે ઝેરવાળું દુધ લાવી આપવું, કુમારે
પી જવું, અને સુષ જવું, બાદ કુમતિયે તેને પેટીમાં
પુરી નદીમાં નાખી દેવાની તૈયારી કરવી.

પ્રવેશ ૯ મો—રસ્તાપર રાજા સત્યશેખર તથા સૈનિકો લગાઇ
કરવા કુચ થવું રાજાની ઉસ્કેરણી (મત વાગવી)

પ્રવેશ ૧૦ મો—કીલ્લો લગાઇ સેનાપતીએ રાજ્ય મળવાની લા-
લચથી રાજાપર પાછળ રહી ધા કરવો રાજાનું મરણ.
ટુલો.

અંક ૩ જો.

પ્રવેશ ૧ લો—જંગલ જંગલમાં શીવાલય ત્યાં બેઠેલા મહંત
તથા પેટીમાંથી કાઢા અમૃત જળ છાંટી સજીવન કરેલ
પારસ પરસ્પર જ્ઞાન ચર્ચા, બાદ યોગીનું જવું, પાર
સનું ચંદન ધસવા બેસવું, બાદ કુંવરીનું સખીયો
સાથે દર્શનાર્થે આવવું, ત્યાં પૂર્વ પ્રેમની યાદગીરી અને
ચંદન ધસતા યોગી કુમારને જોતાં, પોતાના મનમે-
હનનું જાન, તેની સાથે પ્રેમ ચર્ચા યોગીનું આવવું
અને કુમારને પુષ્પો લેવા મોકલવું અનેનું જૂદા પડવું
બાદ કુંવરી જહાજા વીથે વીચારમાં શીવાલય આમ
પાસ ફરવું, સર્પડંશ, સખીયોનું આશ્વાસન.

પ્રવેશ ૨ જો—મહેલ. આરિમર્દન તથા પ્રધાન. વિજય મેળવ્યા
બાબત વાતચિત. દાસીએ આવી કુંવરીની હાલત
નિવેદન કરવી, રાજાએ ડાહ્ય સર્પનું ઝેર ઉતારનારાને
બોલાવા ઢંઢેરા પીટાવવાની આજ્ઞા કરવી.

પ્રવેશ ૩ જો—રસ્તાપર. પારસ કુમાર. પ્રીયની આતુરતા. ઢંઢેરા
વાળાનું આવવું. પારસનું ઢંઢેરા વાળાને પોતાના
આવવાનું રાજાને જાહેર કરવા કહેવું, અનેનું જવું.

પ્રવેશ ૪ થો—મહેલ. સર્પડંચથી બે હાલ પડેલી કુંવરી, તથા રાજા, પ્રધાન. બાદ પારસનું અભિ કૃપા સાથે આવી કુંવરીપર અભિ છાંટી ઝેર ઉતારવું. સર્વની ખુશાલી. રાજાના આગ્રહથી પારસનું રહેવું. પછીથી સેનાપતિને પાત્ર આવ્યાથી કુંવરી તથા પારસ સાથે નવલપુર જવા તૈયારી.

પ્રવેશ ૫ મો—આગલું જંગલ. વાણીયણ, અલ્પચારી તથા કુપુરીયો પડેલી વિપત્તિનું વર્ણન. પાછા પોતાનેજ માથે આવ્યા જોણી ઝેરી બની રહેવા વિચાર. જવું પછીથી અલ્પચારીની પુંડે પડેલ નગીનશા.

પ્રવેશ ૬ ઠો—જંગલ દાંબીક સીતારામ બાવા તેના દાંબીક વીચારો. બાદ વાણીયણ, અલ્પચારીનું આવવું, અને સુખ રહેવું, પછીથી નગીનશાનું આવવું અને તેનું પણ પાસેના ઝાડ નીચે સુવું. થોડી વાર પછી સર્વને ઉદ્ધતા જોઈ સીતારામ બાવાયે વાણીયાના ડાઆમાંથી દાગીનાની ચોરી કરવી, નગીનશાનું પડ્યા પડ્યા જોવું, જાગવું, ચોરી માટે ખુમારો. સીપાઈયોનું આવવું અને સર્વને પકડી કચેરીમાં લઈ જવું.

પ્રવેશ ૭ મો—નવલપુર. મહેલ. કુમતી તથા સેનાપતી. અરી-મર્દનની રાફ જોવી. પારસ, કુંવરી, પ્રધાન અગીમર્દન વગેરેનું આવવું, સેનાપતીને રાજ્ય સોંપવા વીશે વાત પારસે વચમાં ફાંસ મારવી, રાજ્ય મળ્યાની રોકાણ.

જવું સમરસીંહનો વીમળને પારસ બનાવી કચેરીમાં
લઇ જવા વીચાર

પ્રવેશ ૮ મો—બગીચો, મણી કુંવરી તથા જોગી વેશ ધારી
પારસનું મળવું પ્રેમ વાર્તા. પરસ્પર પીછાન.

પ્રવેશ ૯ મો—કચેરી. ઇનસાફ બ્રહ્મચારી તથા વાણીયો અને
બાવો વગેરેને યોગ્ય શીક્ષા પછીથી પારસ વેશે વી-
મળ. યોગળનું ખુલ્લું થવું. ખરા રાજ્ય હકદારનું
જાહેર થવું. મીત્રને જાણાશી. અરીમદનનું ખુશી થઈ
રાજ્યાસન સોંપવું અને મણી કુંવરીનો પારસ સાથે
હસ્ત મેળાપ. આનંદોત્સવ. નાચ.

અમારું.

પુરુષ પાત્રો.

સત્ય શેખર.....	નવલપુરનો રાજા.
પારસ.....	તેનો પૂત્ર.
સેનાપતિ.....	નવલપુરનો.
અમરસિંહ.....	રાજ્યનો વિશ્વાસુ માણસ.
વિમળસેન.....	તેનો દિકરો પારસનો મિત્ર.
અરીમદન.....	રત્ન નગરીનો રાજા.
ગુણ સાગર.....	તેનો પ્રધાન.
બ્રહ્મચારી.....	એક મહાત્મા.
નગીનશાહ.....	નવલપુરનો વાણીયો.
કપુરીયો.....	તેનો દિકરો.
અડબંગ.....	એક ધર્મ ઢોંગી બાવો

સ્ત્રી પાત્રો.

સુમતિ.....	સત્ય શેખરની નવી રાણી.
કુમતિ.....	જુની રાણી
સુગુણ.....	સુમતિની દાસી.
નીર્ગુણા {	જન્ને કુમતિની દાસીઓ.
નીર્મળા {	
દુષિલા.....	સેનાપતિની સ્ત્રી.
વાણીયણ.....	નગીનશાહની નવી સ્ત્રી.
મણી.....	અરીમદનની દીકરી પારસ પત્ની.
કંસુમા {	જન્ને તેની સાહેલીઓ.
માધવા {	

બ્રાહ્મણ, વાણીયાઓ, કારભારી, વણીક દાસી, ગામની સ્ત્રીઓ, સખીયો, સીપાઇઓ, હુંડીયાઓ, યોગી, પ્રતિહાર, વારાંમનાઓ, વિગેરે.

શ્રી નાતમ

પારસ-મણી નાટકનાં ગાયનો.

—:૦;—

સુત્રધાર—નટી—

૧

ગાઉ શીવ સુત ગજ શીરધરા દુઃખહરા
સર્વેશ્વર કરમમ શુભગીરા દુઃખહરા—ટેક.
વિપત હર નગતનયા તનય સુખ કરવર
નારી નર પ્રથમ તુજપદ પુજે સુર વરાય—ગાઉ

આખી

વંદુ વિનાયક વિનય કરી ગણપત ગુણ ભડાર
આરંભુ અભિ નવ કૃતિ નિર્વીઢને તું સુધાર
કરૂણા કરણ કીરતાર લક્ષ લાભ તણા દાતાર
અરજ આ ઉરમાં ધાર નડતાં વિઘન નીવાર
ભવ નીધી તારણ તું ધણી શીરોમણી ગણેશ
બ્યાપક અખીલ જગત મય પ્રભુ લંબોદરાય. ગાઉ

નટીઓ—

૨

પ્રણમીએ વિશ્વપતિ પ્રેમ અતી ઊરધારી.
ત્રીભુવન બ્યાપ્ત છે હે મોરારી પ્રણમી.
પ્રહેલ્લાદના પ્રાણ ઉગારણ જે તારણજે.

સુદામાના હુખ નીવારણુએ
 મેતા તણી હર્ષથી હુંડી જેણે શ્રીકારી, પ્રણમી.
 અધમ અગાસુર મારણુ જે સંહારણુ જે.
 વત્સાસુર વૌંશ વિહારણુ એ
 ગીરીવર ધારી માણુ અમો સહાય તારી પ્રણમી

મુમતિ—

૩

કૃપા કરો સ્વામિ સિતા રામ,
 હું દુઃખચારી કહું પોકારી—ટેક
 પુરી વિધાતા થઈ વેરણુ મારી,
 લેખ લખ્યા નહિ લેશ વીચારી. સ્વામી
 પામી ન સંતતી સુખ હું નારી,
 ઉલટું મહેણું ઠર્યું સીર બારી. સ્વામી

મુમતિ

૪

હું તનયા તવ શરણે હોમાણ
 સ્તુતી કરતી નમી કરગરતી
 ધરતી વળી શીષ ચરણે હોમાણ
 મુખ અમૃત ફળ કયાંએ ન મળીયું
 બાળી જામી ભવ અર્ણે હોમાણ
 દુઃખ દાવા નળે બળતી કકળતી
 હારી વળગી અંત મરણે હોમાણ

મુમતિ—સખીયો

૫

ધન્ય દહાડો આલો હર્ષ હેલી આજ રેલી હૃદય વા...ટેક

સાખી

આનંદ સાગર ઉલટયો જામ્યો જયજયકાર
 દર્શન દિધાં દેવીયે ધન્ય ધન્ય અવતાર
 ભાગ્ય દેવી ગદ્ગદ કૃણી રીધ્ધી સીધ્ધી સૌમળી
 આશ દુધ માંહી જળી કૃતે સર્કરા
 સહાય થઇ વિશ્વંભરા (૨) ધન્ય દહાડો

સેનાપતિ—

૬

બની બસ કુકડ રાજા (૨)
 રાગ રંગ માણીયે ઝાઝા (૨)
 નવ નવ રંગથી, વળી ઉછરંગથી
 નિત નિત અમન ચમન કરીયે મગન રહી
 હુકમ બજાવીયે રહેજમાં નમાવીયે
 નોકર ચાકર ઠાકર સૌને દમામે દબાવીયે
 કુકડ અકડ થઇ બંદા (૨) રાજા, ધીરાજ
 બની વાવા વાવા આહો હો હો
 થઇયે તાજા બની બસ

દુશીલા—

૭

છુ રૂપે રંગે રૂડી હું કેવી રંભા નાર
 ઓપે છે સર વાગે આછા આલુપણે સાર—ટેક.
 નૌતમ વાળી નાકે રૂડી ચળકે કર સોનેરી ચુડી
 વળી વધારે સોભાથી કંઠ અમુલખ હાર—છું રૂપે.

નેણે કાજળ વણે ઉજવળ મહેકે આ તન પુખ્ત પરીમલ
ગજ ગમની ચાલે વળી કરતી, ઝાંઝરનો ઝમકાર—છુ રૂપે
જેવી મનહર માવતી કળીઆ, તેવા મધુકર પીયુ પાતળીઆ
જીતી જોડી મળી વળી કંઈ વૈભવનો નહી પાર—છુ રૂપે

સેનાપતી—દુષિલા ૮

દુશીલા—પધારો પ્રીતમજી મારા પ્રાણ

સેનાપતિ—આ મહારાણીની મહારાણી સુખજી—ટેક.

દુશીલા—તમે તમ પ્યાના હું પ્યારી તમારી તેમાં નહિ

જરી ખામી કે ખોડ

રાજ મળેથી અધિક આપીશું જાણે કામ રતી તણી જોડ
સે—આ હો.

દુ—ઉહું “ કામ રતી તણી જોડ—પધારો.

પણ રંગીલા પછી તમે આમ ઢીલા ઢીલા ચાલશે.

તેનો કામની નહિ આવે સેનાપતી ત્યારે

દુ—હું ચાલુ ચટપટ તમે આગળ ઝટપટ ત્યારે મળે ખરો મેળ

અરસ પરસ ઘાલી હાથ ગળામાં જેમ વૃક્ષ વિટાંછી વેલ.

સે—આહો.

દુસીલા—તમે મોર હું ઢળકતી ઢેલ—પધારો.

વડારણી—

૯

ગોરી ધવલ મંગળ ગીત ગાઇયે

આજ ઉમંગ સાગર ઉભરાયરે રદયમાં

ન માયરે મોહું મલકાય છે—ટેક

શુભ દીવસ અતી આજનો પ્રગટયાં પુરવના પુન્ય જો.

કોડ સકળ પુરણ થયાં ધન્ય ભાગ્ય ગણીયે મન જો.

રાખે અમર સદા અવિનાશરે કુમારધીને ખાસરે

અંતર એમ ચાહીએ.

ગોરી.

કુંભતી—તથા સખીઓ— ૧૦

સોના સુરજ સજની આજેરે ઉગ્યે.

વેરશ્યો મોતીડે રૂડો મેઘરે હો રાજ આનંદ હેલો

આનંદ હેલો રૂડી રેડી મચેલી

ટાળ્યા સામળીએ સા ઉદવેગરે—હો રાજ આજે

કુંભતી—

૧૧

નવ જાય જોયું સુખ શોકય શત્રુ તણું—ટેક.

લહાય અંતર લાગે દહન દીલ થાય

હાય જીવ નહિ ઠામ ઠરણ શોકય શત્રુ

હું વંધ્યા એ સંતતીવાળા

બડ બડ લીતર બળે નીહાળી

હાય ડસું થઇ નાગણ કાળી

મારું પુત્ર એનો કરું બસ પ્રાણ હરણ. શોકય શત્રુ

કુંભતી—

૧૨

જા લંપટ નફટ ઝટ નીકળ જા

હુણ હરામી શું તું હુંડો શરમ તજને

જાય જાય છે હજ પાર હઠ ધુત ટળજ લંપટ

નીરમળા—હરામી હલાલી તેતો હરી જીવે સૌ

નથી અજણ્યું એથી

કુમતી—બસ બકય ના

નીરમળા—અંતે આપો ફળ શું આ

કુમતી—ચુપ રહે ચપ ચપ કરતી લે ફળ આ—લંપટ

નીરમળા—

૧૩

દુનિઆં દો રંગી દો રંગી

સહ સજ્જનની નહી સંગી—ટેક

વિનાશ કાળે વિપરીત બુદ્ધી ફેલે જ્યારે જનમાં

સવળ કહેતાં અવળ સમજે, મર્મ ન લેશે મનમાં—દુની.

પ્રપંચી પાલખીયે બેસે સાચાને શીર બારે

સાચું કહેતામાં પણ મારે, અવનીમાં એ ધારે—દુની.

હાજી હાજી કહેશે જે જન રાજી તે પર રહેશે.

પાજી બાજી તાજી જગતમાં હમામથી હમ દેશે—દુની.

ક—જીઓ કેવો ફક્કડ શોભું છું હું છેલડો

ન—ઉતર ઉતર ગાંડીનો જીને થયો ઘેલડો

ક—આપો થયા ધોડો

ન—જો વરઘોડો

ક—ચાલ ઘોડા થોડો નકર માફં છું કેડો

ન—આ ચાલ્યો મારીશ ન ભાઈ

ક—વા વા ઘોડા તારી ચાલ સવાઈ

જુઓ બંદાનો ખહાર થઈ બેઠો સવાર

ન—અલ્યા લાગે છે ભાર ઊઠી જા જા જા

ક—બાપા ના, ના, ના,

ન—વાહુરે સપુત દોકરા ઠોઠ નીહાળીયા ઠીકરા

ક—(ત્રણ બચકારી) હો હો જુઓ કેવો ફકકડ

સખીઓ—

૧૫

કુંવરજીને કોડ જીલામાં જીલાવો કોડે જીલામાં જીલાવો.

ફડાં હરખે હાલરડાં ગાઓ રીઝાવો, બેની, કોડે જીલામાં

શોભે મૂખડું રસાલ બાલ ભગુટી વીશાળ

પ્રીતે પોઠયા સુખપાલ જાણે મદન ભૂપાળ

ધરી બાળ રૂપ આગ્યો બેની—કોડે જીલામાં.

હરખ હૈયે ભરપુર ઉગ્યો સોનાનો સુર

અલો.....હાલ.....હાલે

જહાલા કાલા કાલા લાલાજીને લાડમાં લડાવો બેની. કોડે જી.

મુમતિ—

૧૬

ઘણી ખમાજી તમેને ખ્યારા પ્રાંણ

હો સુબળ જીવન,

ધીમા ચાલો રાજ, ધીમા ચાલો રાજ હો, ઘણી.

સાખી.

અંમર રહો અલખેલડા પ્રીતમ પ્રાંણ આધાર
 સદભાગી શ્યામા તણાં સુખદ શ્યામ સંગાર—જીવન.
 સુખ દીન શુભ ઘડી આજની ઉર આનંદ નવ માય
 કર પંખો ધરી કીકરી ઉભી ઢાળે વાય. જીવન.

અંક પહેલો સમાપ્ત.

અંક ૨ જો.

કુંવરી—

૧૭

સખી આજ ગમે નહિ કાંઈ મને
 કહો કેઈ કરૂં હું શોરે ઉપાય— સખી.
 કંપ વચે તન સ્વેદ હા થાયે
 કંચુકીમાં નવ ઉર સમાયે
 એહ કારણ મુજથી કસુ ન કળાય— સખી.

કુંવરી—

૧૮

વા મુરત આ શું મનોહારી જાણે અવર મદન અવતારી
 શું મનો હારી વા મુરત આ વા મુરત
 મુખ મયંક પૂર્ણીમાં કેરો હું બલીહારી
 શું મનોહારી વા મુરત આ

મોહી લીધું મનને મન મોહન

શુધ બુધ હારી સૌ હું નારી

વા મુરત આ

સખીઓ—

૧૯

વાહ નવ યૌવના ઓ નાર હમથી

હુશી બોલો આવાર

વાહ નવ

લલિત લલના શું લજ્યે

સ્થાણી સખીથી શીઠ શરમાયે

લાજ શરમ ત્યાં શોભે

ભામ મળો લેગા જ્યારે જરથાર

વાહ નવ

રીસ ધરતી રે રસીલી છણકે કરતી

શું છખીલી

મદ દેલી માનુંની

જરીક મદ જોખનનો ઉતાર

વાહ નવ.

કુંવરી-ત્યા—સખીઓ—

૨૦

રેજાઓ નટખટ નવ મને સતાવો

ર ખસોને ઝટપટ સટ અહીંથી

ખાલી મને શું વિતાવો

સખીઓ—(ઓય વાહરે રીસ) ખાલી મને શું વિતાવો રે જાઓ

(શું બહાલમ જોડે પણ આમજ કરશો કે

વરી—ચુપરે બકે શું અલી બેલીઓ અખાવલી

નાહકન બોલી બતાવો

(વાહ પશુ આમ તો જો) નાહક ન બોલી બતાવો. રેજાએ

વાણીયજી—

૨૧

હું જર જોબનમાં થઈરે દુઃખ કયાં કહેવું.

પડી વૃદ્ધ પતિ પાલે જઈરે કહો કેમ રહેવું.

શત્રુ બન્યા મુજ માને બાપ મારે પદલે બાંધ્યું પાપરે.

દુઃખ કયાં કહેવું.

રહે રોક્યો ન મુજથી કારી મદન થયું ચિન્તા કરતાં

કંપે બદન દુઃખ કયાં કહેવું.

હું છેલાવર લાયક વામ આતો ઘરડી ઘોડીને લાલ લગામ

દુઃખ કયાં કહેવું.

વાણીયજી—

૨૨

પ્રિય પદમણિ રસિક રમણી રસની ખાણ સમજો પ્રાણ.

તે સંગે ઉમંગે રંગે રમી રહે સફળ જન્મ

નરનો એ

પ્રિય પદમણિ.

અવર સો અધુરા સ્વાદમાં એકે ન પુરા

રતિ રસ તો અધીક સૌથી મોહ્યા જોગી જતિ શુરા

પ્રિતે રસ રિતે ધરે નિત્યે નવલ નેહ

પરસ્પરનો જે

પ્રિય પદમણિ.

પારસ—

૨૩

મળે સદ્ મીત્ર કવચિતજ કોઈ સુભાગીને

રહે સદાય આપે સ્વાર્થ ત્યાગીને—મળે સદ
 શેરી મીત્રો સો ગણા તાલી મીત્રો મળે ઘણા
 વિરલા બળવે ફરજ મીત્રતા દીલે રાખીને—મળે.

મથી—

૨૪

કોડીલા કુંવર તુજપર હું ગઇ બલીહાર
 વારીરે વાર હબાર
 પ્રેમ ભરા એક ટક કરીને
 ગીરખી રહી હું નાર કુંવર.

પારસ—મથી—

૨૫

મથી—સલુણા રનેહે નિશાની સ્વિકારો
 પારસ—વનિયા સપ્રેમે હવેયી તમારો. સલુણા.
 પારસ—વાહ કુસુમ કળી મિંચુ પુતળી પ્રીય નવોઢા નાર
 મથી—ચતુર ચિત્તહર મમ રસિક વર રસિલા રાજકુમાર—ની
 તન મન ધન વાડ અર્પણ જીવન સાડ
 અતર મુરત ધાડ પ્રેમથી
 તમે ચંદ્ર હું પ્રિય ચક્રેરી દીલ ધારો
 પારસ—ઓ હો કનક વરણી લલિત લલના
 મથી—વાહ મુખદ મમ લોગી મધુકર પ્રેમ પરી મળના
 પારસ—જર જીવતી જાણો પુરણ પ્રેમ મહારો—સલુણા

નજા—

૨૬

ચોટયા ચીત માંહી ખ્યારાએ
 રમણ રસીક મહારા
 નયન તારા સ્નેહ ક્યારા
 કામણ ગારા એ રમણ
 લટકે લોભાવી લાલા
 મટકે મનાવી બહાલા
 ચટકે ચળાવી ચાલ્યા
 બની ઘેલી હું હારારે. રમણ

રાખા—

૨૭

છેડી સિંહને કાઢે છે શું સાર
 અરે એ દુરાચારી કરૂં હું તુમ ખવારી
 અસી ધારી..... છેડી સિંહને.

સાખી.

સાહસ મણીધર છેડતાં સુખનું સત્યાનાશ
 જ્ઞાન ભાન વિદ્યાનનું વેગે થાય વિનાશ
 પાપીને કરૂં પાર..... છેડી સિંહને

પારસ—

૨૮

નૌતમ નવરંગ નાર વંદુ શું
 અનહદ રૂપ અખાર..... વંદુ શું.

જોતાં અંજલ અપાર
 ચંદ્ર વદન ચંપક બદન
 સુંદર સદન પ્રીય
 ઉવશીનો અવતાર રંગીલી.....નૌતમ
 પંચ દશી ઉન્મર પ્રમદાની
 દેખી મોહયો હીલદાર છબીલી.....નૌતમ

વાણીયો—

૨૯

જાઉં જાઉં ઝટપટ જ્યાં હોય ત્યાંથી
 પકડી પાડું આમ પલકમાં પાડું આમ
 પકડી જકડી લાવું બાંધી તો સાચું મારું નામ
 જગતમાં સાચું મારું નામ જાઉં
 જોગી થાઉં ઢોંગી થાઉં દરીઓ નાખું ડોળી
 જ્યાં ત્યાં જઈને લાવું ઘેરે ખલકમાંથી જોળી
 બસ પકડી પાડું આમ પલકમાં પકડી પાડું આમ—જાઉં
 સીધા જોડે સીધો ને હું ડાંડ સંગાયે ડાંડ
 જાય હવે ક્યાં મને છતરી જવા પામે માંડ
 બસ પકડી પાડું આમ પલકમાં

ટેન્ડો.

બીજો અંક સમાપ્ત.

અંક ૩ નો.

સખીઓ—ફંવરી—

૩૦

સકળ અનુચરી પૂરણ પ્રેમ ધરી
પુજન વૃત શુભ કરીએ ને
લળી લળી દર્શન કરી સૌ હળી મળી
વળી પ્રદક્ષણા કરીએ ને એ.....સકળ.
સદા શીવ સુખ કરણ શરણ ગૃહી
સ્મરણ મહી ચિત ધરીએ ને
સદ સાર્યક છે જીવનનું સખી
એથી ભવસાગર ઝટ તરીએ ને એ.....સકળ

મણી—

૩૧

અરે હાં કરી ઘેલી
લલીત લટકાળેરે
ખી સુંઘાડી સ્નેહની ંહાલેરે.....કરી ઘેલી
નહી શુદ્ધ સાન વીંહાળ હું વીશાખા ઘેલી ફર
નીસહીન હરતાં ફરતાં રમતાં ચંદ્ર એહ સ્મર.
ભુલો નીજ ખાન પાન જાન હાય કેમ કર
મળે પ્રીયે પ્રાણ એ સુજાણતો હું ધૈર્ય ધર
પ્રીતમ પ્યારા કામજીગારા
ચઢાંચુ' ચીત્ત પ્રીત કેરે નવીન આળેરે...કરી ઘેલી.

પારસ—

૩૨

મળું ક્યારે એ પ્રીય ખ્યારી
 થાયન મનથી ન્યારી.....મળું.
 એ ઉરવશી છે ઉર્વશી
 ચાંપ કસી કારી.....મળું.
 સ્મીત હસી ઘાયલ કીધો
 નયન બાંધ્ય મારી.....મળું.
 મળવા આતુર બનીયું આ ઉર
 આતુર કામણુગારી.....મળું.
 નીસ દીન વિસરે ન વીસારી
 એ મન હરનારી.....મળું.

સંતમંડળ—

૩૩

દયા ધરમ નહી મનમે મુખડા કયા દેખે દરપનમે
 કાગજકા એક નાવ બનાયા છોડા સમંદર જલમે
 તુગરા બેઠનવાલા કુખે સુગરા તર જાય ઉનમે—મુખડા
 મુછ સમારી પાઘડી બાંધી તેલ લગાવત તનમે
 ડુંગરકા પાંની જોબનકા લટકા ઢલ જાવેગા ખીનમે-મુખડા
 આરે કાયામે ધાસ ઉગત હુયે ગૌયાં ચરત હુયે બનમે
 કહેત કબીરસુનો બાઈ સાધુ રહે ગઈ મનકી મનમે—મુખડા

વિમળા—

૩૪

જોઈ જોઈ જગતમાં જાણો તે સાચો મીત્ર પ્રમાણો

અવસરે (૨) શીર ધરે જોઈ જોઈ

કોઈ તાળી લઈ ખસનારા

કોઈ ગાળી દઈ હસનારા

કોઈ તો પૈસાના ચાર કરે ખુબ ખવાર

લાખ ધીઃકાર છે પણ એક ટેકી તે શાણો

અવસરે (૨) શીર ધરે જોઈ જોઈ.

મણી—

૩૫

નજરને ફેરવી મોહન શું જાવો છો

હૃદયપર ધામને શું લગાવો છો

અરે ઓ નાથજી આ નારીને શું

મુકીને ન્યારા થાવો છો

સરદાર સલુંણા પીયુ પડુંણા વાહ શું આમ કરો

ચીત્તહર આતુર આતુર છે આતુર છે

અબળા અમી દ્રષ્ટી ભરો.....સરદાર.

પારસ—પ્રવીણ છો પ્રેમદા બોલો જરી વીચારીને

પીતા તમ જાણશે આશુપત ચારીને

કદી સુકાવા સ્વપ્ને પણ આ ચીત્તમાં

રહાશે શું મીન વારીને .....સરદાર.

મણી—પારસ—

૩૬

પ્રીતમજી પ્રાણના આધારે

ન્યારે નાથ નેહ જરી

કામજીગારા કામના અવનારે

લેટો રતી ભાવે કરી

પારસ—યૌવન વસંતે વિકસેલી તું વેલી

મણી—બહાલમજી વૃક્ષ આપ વેલીના બેલી

પારસ—વાહ મધુર વાણી શ્યાંણી તોરીરે

ચપળ ચિત્ત લે છે હરી

પ્રીતમ.

સર્વે—

૩૭

વહો વિજય અંતે ન્યાધ નરનો

તજે નજે સત્ય શ્રંગાર તન પરનો

કપટ ખાંડ ખાનાર ક્ષય દુષ્ટ ખરનો

વિજય

તાનાની ત્રોમ ત્રોમ તાનાના દેરેના

દીમ દીમ તાના દીમ તહારે તહાના

આદાના દીમ તાનાના દેરેના

વહો.

ત્રીજો અંક સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

અમારી સુરત દેશી નાટક કંપનીમાંથી
નીચે મુજબ નાટકના ગાયનોની ચોપડીઓ
તૈયાર છે માટે જેમને જોઈએ તેમણે નાટક
કંપનીનો મુકામ જ્યાં હોય ત્યાંથી મંગાવી
લેવી.

એક અઠવાડીયું (ચાને પ્રેમમાં

ઠહેમ) ૮-૨-૦

પારસ-મણી

૦-૨-૦

શ્રી સુરત દેશી નાટક કંપની.

